

מעניני הפרשה – ה' אחד מקביל ל-גוי אחד בארץ
פרק א: שלשה איחודים המקבילים זה לזה
פרק ב: מידת עמלק – להפריד בין קוב"ה ושכינתיה
פרק ג: בהעלותך, שלח, קרח – ג' הפירושים של עמלק

נחלת ה'

גליון תורני בעניני ארץ הקודש נחלת ה' – גליון 54 תמוז תשע"ה

נחלת ה' דא ארץ החיים, והכי קרא לה דוד מלכא לארץ ישראל דאיהי ארץ החיים – נחלת ה' (זוה"ק ויאל קטו, א).

דבר העורך

עקבתא דמשיחא – מתוך הקשיים באה הישועה

מדברי רבותינו

מרון הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצוק"ל – הרב מפוניבז'

דבר העורך

ה'נשמה' ליר' פֶּעֶב תעופינה עכשיו לארץ ישראל, שמה חוזרות ומתגלגלות בילדים של בית רבן, ומשרות רוח טהרה על פרחי תורה מדור העולה, שיצמא ויכסוף לתורה, שייבט בה נפלאות...!

היה מעשה שדיבר בנשימה אחת על שני הצדדים של המטבע: **הצרות של ימי השואה – עוד לא היו כמותן מימות עולם; העיליים ובעלי כשרונות שצומחים אחרי השואה – מי ישוה להם. והא בהא תליא. זה לעומת זה עשה האלקים.** ככה מפייסין משמים לאומה שכולה ומיותמת" (הרב מפוניבז') כנאלת ה' ר"י אהרן טוכטקי ש"י, חלק ב' עמוד כנג.

ואותו יסוד הוא גם כן לגבי ימי עקבתא דמשיחא, וכפי שהארכנו בכמה מקומות **שימי עקבתא דמשיחא הם ימים בהם האור והחושך משמשים בערבוביא.** באותו זמן בו מתחיל להתנוצץ אור הגאולה – בד בבד מגבירה הס"א את אחיזתה, וכמו שכתב הגאון רבי יצחק אייזיק חבר (ליקוטי הגר"א עט זילוך זלל יתק 97 מ, ג): 'ומשיח בן יוסף הוא תחלה ועליו נאמר ופדויה ה' ישובן, שעל ידו יהיה קיבוץ גלויות... **ולכן אז יתגבר הסיטרא אחרא ביותר בעקבות משיחא,** [הארכנו בענין זה מדברי רש"י והגר"א והאר"ל בגליון 20 במדור 'נבואת ה' ובגליון 28 במדור 'מדברי רבותינו' מדברי הגר"א דסלר זצוק"ל ובהערה שם]. בזה ביאר מרון הגאון ר' יוסף שלמה כהנמן זצוק"ל את דברי הגמרא סנהדרין (לו, ג): 'אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: מי שמיע לך אימת אתי בר נפלי, אמר ליה: מאן בר נפלי, אמר ליה: משיח. משיח בר נפלי קרית ליה? אמר ליה: אין, דכתיב 'ביום ההוא אקים את סכת דוד הנפלת'.

אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן: דור שבן דוד בא בו, תלמידי חכמים מתמעטים, והשאר עיניהם כלות ביעגן ואנחה, וצרות רבות וגזרות קשות מתחדשות, עד שהראשונה פקודה שניה ממחרת לבא'.

ותמוה כיצד שאל רבי יצחק אימתי יבא משיח והלא הקץ נסתם. עוד צריך להבין מדוע הוא קרא לו 'בר נפלי'.

ועל כך ביאר הרב כהנמן: 'שבביאת המשיח יש שתי תקופות – זמן הקץ שיתגלה משיח צדקנו, וזמן **ביאתו** שהוא עקבא דמשיחא, שהוא צועד ומתקרב ובא. והנה זמן הקץ סתום, וביקש יעקב לגלות ונסתלקה שכינה ממנו, אבל לתקופת עקבתא דמשיחא – לזה שאל רב נחמן לרבי יצחק **אם שמיע ליה.** ולכן ידקק באופן נפלא לקרוא אותו 'בר נפלי', היינו

שבתקופה זאת שאיננו הוא כבר צועד ומתקרב ובא, עוד סוכת דוד נופלת – לשון נופל על הוה – שהיא נופלת עוד, והשם הנכון הוא בר נפלי.

ועל זה אמר רבי יצחק [שהזמן של הקץ המגולה – השמיח בא', ומעשה הגאולה התחיל, הוא מתי שמתחילים הסימנים דלהלן]: 'דור שבן דוד בא, היינו הדור בעקבא דמשיחא, תלמידי חכמים מתמעטים וצרות יגון ואנחה להנשארים וכו'.

אמנם נמצא לפי זה באמת, **שבתקופת בר נפלי שוכות דוד נופלת עוד – לפי ראות העין – באמת מעשה הגאולה כבר התחיל...** (הרב מפוניבז', חלק ב' עמוד כס-א).

בד בבד עם התגברות הקשיים הבאים מכח הסיטרא אחרא – ראה הרב מפוניבז' את חסדי ה' הגדולים אתנו, וכפי שכתב לאחר מלחמת ששת הימים: "אחים יקרים ורחימאים! המותר לנו להיות קטנוניים בשעה גדולה בשעה גדולה ונשגבה זאת? **הלא נבשו ונכלם להישאר בבלות ההשגות וקטנות המוחין בתקופה הרת נפלאות כשאנו מוקפים ממש בניסים, ואף עיוור יכול למשש את הניסים בידיים?**

קיימא לן אין בעל הנס מרגיש בניסו. ודבר שבמציאות הוא, שזוהר גדול ועצום מידי מסנוור את העיניים. מי ישכיל להרים את מבטו השמימה ולהציץ ישר בפני השמש בשעת גבורתה? הניסים והנפלאות התשועות והנחמות והמלחמות, שנתרחשו בארץ הקודש ובעיר הקודש והמקדש, אף אלה שראו זאת בעיניהם, אף אלה שחזו זאת מבשרם ממש, אינם מצליחים להביע את מעמקי רגשותיהם. ואולם מי אשר כמוני נדד באותם הימים על פני קיבוצי היהודים בגלויות, מסוגל יותר לחוש את תעצומת הניסים ולחשוב יותר על פשר המאורעות המופלאים למאד.

זו צעה גדולה ונדירה. הלשון שלנו דלה ומוגבלת לבטא זאת. ואף כוח הדמיון שלנו נראה מעומצם ושיגרתי מידי לתפוס ולהקיף את משמעות הדברים.

יהודים חביבים ויקרים! מה פשר הניסים הנוראים והנפלאים? מה מראים לנו ומה מרמזים אלינו מן השמים?

דורנו המוכה והמושפל, דור הניסיונות והיסורים, ראה עד כה הכל בבחינת הסתר פנים. 'ואנכי הסתר אסתיר את פני ביום ההוא'. משפע הסתר שבהסתר, שהרי גם הציץ 'ההוא' – פירושו – נסתר. וכעת זכה דורנו זה לשפע של ניסים גלויים ומופלאים כל כך, מה זה אומר לנו? מאי קמשמע לן? הבה נתבונן, אחים רחימאים! **הרי לא ייתכן הסבר אחר, אלא שזוהי הכנה גדולה, מעין 'חזרה כללית' לקראת הגאולה השלימה!** ('בית יעקב' גליון 100).

ויהי רצון שנזכה אכן להשכיל ולראות את נפלאות ה' אתנו בארץ ישראל על כל צעד ושעל.

בברכת התורה, העורך

בימי השואה, בזמן החורבן הנורא של יהדות אירופה, עמד מרון הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן, הרב מפוניבז' זצוק"ל, ונשא דבריו בועידה הארצית של אגו"י בא", שנתקיימה בפתח תקוה בשנת תש"ד – 'משא על קדושת ישראל וקדושת ארץ ישראל'.

שם הוא האיר את המאורעות בהסתכלותו המקורית וכך הוא אמר: "הוי כי גדול היום ההוא מאין כמוהו, ועת צרה היא ליעקב וממנה יִשְׁעֵי וְיִמְיָהּ ל'. דברי הנביא נראים לכאורה כבלתי מובנים, ממה הנפטר, **באם עת צרה היא ליעקב – מהי גדולתו של היום ההוא? ואם אמנם נכונה בו גדולה מופלאה כי גדול היום ההוא מאין כמוהו – אם כן למה באה להקדים לו קריאת הצער 'הוי'?**

"אך בהעמיקנו לחקור ולהתבונן במקור גדולתו של היום ההוא – נמצא כי גדולתו של היום נובעת מכך שעת צרה היא ליעקב, **עת הצרה – היא עת הגדולה.** ומה שהצרה היא יותר גדולה ונוראה, עד שהיא בבחינת 'מאין כמוהו' – כי אז מרמז הנביא על התקוה הגדולה, **מכיון שדוקא אז 'גדול היום ההוא מאין כמוהו'.**

"הנחמה הגדולה ששורה על כן בזמן בלתי רגיל, שבו מתגלית עת צרה בלתי רגילה, וממנה צומחת הישועה האמיתית: 'ממנה יושע'.

המשיך הרב מפוניבז' את הדברים ביחס לאותם ימים: "ומנים שונים עברו על עם ישראל מאז היותו לגוי, היו זמנים שזכינו וזמנים שלא זכינו, עליות וירידות, גלות וארץ ישראל, ושוב גלות ושוב ארץ ישראל, ואחר כך גלות ארוכה, ועתה הגענו לרגע שעולם הגויים כאילו גמר אומר שאין מקום לעם ישראל בעולם, הגויים כאילו משלימים, מי במעשה ומי בשתיקה, לחיסולו של העם היהודי לכו ונכחדים מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד".

"עם ישראל בצרה ובמצוקה, וארץ ישראל במצור ובהסגר, אבל הנביא קורא אלינו בקול חזק: הוי כי גדול היום ההוא... עת צרה היא ליעקב וממנה יושע!..."

"הוא הדין ביחס לארץ ישראל. שטות לדבר על אפשרות של ניתוק הקשר בין ישראל וארצו. קשר בל ינותק הוא. 'למען ירבו ימיכם על האדמה, אשר נשבע ה' לאבותיכם כימי השמים על הארץ', האפשר להפריד בין הדברים הללו? ('בית יעקב' גליון 120 – 121).

שני דברים ביאר מרון הרב מפוניבז' במשא. א. הצרה היא היא סיבת הישועה. ב. ולכן שניהם באים באותו זמן.

דווקא באותו זמן של הצרה, ראה הרב מפוניבז' כבר את הישועה המתקרמת לה בתוך הצרה ומכחה, וכדברי הנביא שמדגיש כי 'ממנה יושע' – מתוך הצרה עצמה.

ביסוד זה שהצרה היא סיבת הישועה מאריך הרמח"ל בדעת תבונות (סימן קטו), וכך הוא כותב: 'ואמנם יש לך לדעת הקדמה גדולה והיא שבאמת אין הקב"ה מואס יגיע כפיו לעולם חס ושלום, ואינו עוזב ומניח את העולם, אלא **בשעה שנראה כאילו העולם עוזב ממנו, הענין הוא, שאדראב, הרי הוא מחדש טובה לעולמו, ונפלאותיו ומחשבותיו תמיד כל היום רק לתיקונו של עולם, לא לקלקולו, אלא שהוא מסתיר עצתו הסתר גדול מאד, ואז נמצא העולם כמו עוזב ובני האדם סובלים עונשי חטאתיהם.**

"וכך אמרו רבותינו ז"ל (נבאשית נכח א, ז) על יעקב אבינו ע"ה 'ואימר ישראל למה הרעותם לי' (נבאשית נ, מ) רבי לוי בשם ר' חמא בר חנינא: מעולם לא אמר יעקב אבינו דבר של בטלה, אלא כך אמר הקב"ה אני עוסק בהמליך בנו במצרים והוא אומר 'למה הרעותם לי' הוא דהוא אמר (ישעיהו מ, כז) 'נסתרה דרכי מה' וגו'. והיינו כי כל זמן שהיה יעקב אבינו בצער על פרישת יוסף ממנו, הקב"ה לא היה אלא מגלגל לגלגלים להמליך יוסף ולהחיות את יעקב בשלוה אלא שמתוך שצעה עמוקה היתה, היה הצער עובר על יעקב".

ומסיים הרמח"ל שם: 'זוהי בנה אב, **שכלל עילוי שרוצה הקב"ה לתת לאדם או לעולם, הנה כל זמן הודמן הטוב, אינו מוזדמן ובא אלא מתוך עומק עצה נסתרת ועל כן יקרה קודם לו צער,** והרי זה כענין שאמר ז"ל (בכטס ה, א) שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין". עד כאן דברי הרמח"ל.

וכך ראה מרון הרב מפוניבז' את הדברים, שכל הצרות הנוראות שעבר עם ישראל, לא היו אלא הכנה לישועה הגדולה שאחריה.

ואכן לאחר השואה הוא הרבה להדגיש את החסד הגדול והסייעתא דשמיא שניתנה לעם ישראל לאחר כל היסורים, וכפי שמשופר עליו: "אחד הדברים האהובים עליו ביותר, היה להתפעל מן הנס של הצמיחה המחודשת בעולם התורה אחרי ההשמדה הנאצית. כנוח עליו הרוח, בכל מיני הזדמנויות, אהב להתבטא שבתקופה הזאת גדלים בני תורה – במיוחד בארץ ישראל – יותר שקדנים, יותר מוכשרים ויותר מוצלחים, עיליים ממש, **הרבה יותר מאשר ביישובי הקדושות באירופה לפני השואה.**

פעם אחת נזרקה מפיו אמרת כנף שחשמלה את כל השומעים אותה: **'יש לי דרך ארץ בפני הדור הזה, שבו שרייה נשמה יתירה!'**

בפעם אחרת פירש את שיחו: 'מיליון וחצי מילדי ישראל הושמדו בשואה ההיטלרסטית, עדרים עדרים, כולם נשמות זְכוּת שלא טעמו טעם חטא... והנה אותן

מעניני הפרשה

"ה' אָחַד" – מקביל ל- "גוי אָחַד בְּאַרְצָא"

וכן לאידך גיסא, מה שהקב"ה מאחד עם שכינתו – זה משפיע שעם ישראל יתאחדו עם ארץ ישראל. וכמו שאמרו (זוה"ק כי תלך, פלא, ט):

"שְׁהָרֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִשְׁבַּע שֶׁלֹא יִחַד לְקַסָּא [השכינה הקדושה ועין להלן מה שהבאנו מלפנינו כמח"ל, בשלח, עמוד טו] עַד שְׁיִקָּח נְקָמָה מִמֶּנּוּ [מעמלק]... וְדַאי מִשּׁוּם זֶה לֹא יִכְנָסוּ בְּאַרְצָא יִשְׂרָאֵל עַד שְׁיִטַּל נְקָמָה מִמְּעַמְלָק."

פרק ב: מידת עמלק "וַיִּרְגַּז מִפְּרִיד אֱלֹהִים" – להפריד בין קוב"ה לשכינתה ומעתה נבא להבין את גודל חומרת עוון המחלוקת - מדוע בעלי מחלוקת הם הגרועים שבחמשת מיני ערב רב, והם העמלקים. וזהו משום שעיקר מידתו של עמלק – היא להפריד בין קוב"ה לשכינתו, וכמו שכתוב בפרשת חייית עמלק (שמות יז, טז) "וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כַּסְּ קֹה מִלְּקָמָה לְה' בְּעַמְלָק מִדֶּרֶךְ". וביארו חז"ל "שאין השם שלם ואין הכסא שלם - עד שימחה שמו של עמלק". ומבאר הרמח"ל שם (ואלמנות ממח"ל" בשלח, עמ' ס"ג): ש"השם שלם" – זה הקב"ה, ו"הכסא שלם" – זו השכינה, ואין חיבור כראוי בין הקב"ה לשכינתו – עד שימחה שמו של עמלק, משום שעל עמלק נאמר (משלי טז, כח) "וַיִּרְגַּז מִפְּרִיד אֱלֹהִים" – שעמלק הנרגז, עושה פירוד באלופו של עולם, בין קוב"ה לשכינתו [אל"ף מרמז לשכינה, ו' מרמז לקוב"ה] – וביחד הם אלף. ועמלק מפריד אל"ף - בין האל"ף לו' (תיקונים חש"ק למח"ל. תיקון ט).

וזהו גם מידתם של הערב רב, וכמו שאמרו חז"ל (תיקוני זוהר ת"מ, דף כח, ט): שהערב רב הסיתו את עם ישראל לעשות את העגל בין השעה השישית לשעה השביעית - שזה מרמז על כך שהם באו להפריד בין קוב"ה שנרמז במספר שש, לבין השכינה שנרמזת במספר שבע [ובאיחוד קוב"ה ושכינתה - נאמר "ה' אה"ח", בגימטריא שש ושבע (תפילות ממח"ל. ט"פ)]. (וע"ע זוהר לו דף כח, א).

ומעתה מובן למה בעלי מחלוקת הם הגרועים שבחמשת מיני ערב רב, והם העמלקים, משום שכאמור פעולתם של עמלק ושל הערב רב - היא להפריד בין קוב"ה ושכינתו, וכן בעלי מחלוקת שמפרידים בתוך עם ישראל – הם גורמים פירוד בין קוב"ה לשכינתו.

פרק ג: בהעלותך, שלח, קרח – ג' הפירושים שעושה עמלק
פר' בהעלותך – עמלק מפריד בין קוב"ה לשכינתה

ומעתה נבא להבין ג"כ את סיבת הסמיכות והקשר בין שלשת הפרשיות - בהעלותך, שלח, קרח, משום שג' הפרשיות הנ"ל עוסקות בג' מיני הפירושים שעושה עמלק – שתכליתם פירוד בין קוב"ה ושכינתה:

בהעלותך – עוון לשה"ר – זהו השורש של עמלק, שהוא "וַיִּרְגַּז מִפְּרִיד אֱלֹהִים" – על ידי שהוא מדבר דברי נרגנות ולשון הרע בין קוב"ה ובין כנסת ישראל, וכמו שאמרו על המן שהוא שיא טומאת עמלק, והוא המייצג של הסט"א (תיקוני" כ"א, דף נט, א) – "ליכא דידע לישנא בישא כהמן" (מגילה יג, ט).

ושורש הדבר בנחש הקדמוני שהוא שורש עמלק - שפתח בלשון הרע על הקב"ה, וכמו שאמרו (תנחומא מטרע, ט):

"וְכַן אֵתָּה מוֹצֵא בְּפִיךָ הַקְדָּמוֹנִי, עַל שְׁאָמַר לְשׁוֹן הָרַע עַל בּוֹרְאָא, לְפִיכָּךְ נִצְטָרַע. מָה אָמַר, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, כִּי יָדַע אֱ-לֹהִים כִּי בַיּוֹם אֲכַלְכֶּם מִמֶּנּוּ וְנִקְקַחוּ עֵינֵיכֶם וְהִיָּיתֶם כַּאֲ-לֹהִים יוֹדְעֵי טוֹב וְרָע' (בבב"א, ג, ט), אָמַר לָהֶם: כִּלְ אֲמֵן שׁוֹנָא אֵת חִבְרוֹ, וְכַשְׁבָּקֵשׁ לְבָרָא אֵת עוֹלְמוֹ, מִן הָאֵילָן הַזֶּה אָכַל וְבָרָא אֵת עוֹלְמוֹ, אֵף אֵתָּם אֲכָלוּ מִמֶּנּוּ וְאֵתָּם יְכַלְוִין לְבָרָא עוֹלָם כְּמֹהוּ". והלשון הרע הוא "אומנותו של נחש" (רש"י שמות ג, א).

והלשון הרע הוא לשני הכיוונים, בתחילה הנחש [הסט"א] הולך לכנסת ישראל ומדבר דברי לשון הרע על הקב"ה, כדוגמת מה שעשה אצל חוה, ואח"כ הולך להקב"ה ומקטרג קטרוגים על כנסת ישראל, עד שנעשה הפירוד, וכמו שאמרו (זוה"ק פקודי כסו, ט):

"...עוֹמְדָת רִוַח אַחַת, לְרֵאוּת אֵת כָּל אֵתָּם שְׁעוֹבְרִים עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, כְּדִי לְתַכְנִיֵּס שְׂנֵאָה בֵּין מִטָּה [ישראל] וּמַעֲלָה [לאביהם שבשמים]".

וכמו שהקב"ה מתלונן על הסט"א – "וַתִּסְתִּינֵי בּוֹ לְבַלְעוֹ חֲסָם" (איוב ג, ג) – "אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, כּאֲדָם שִׁמְסִיתִין אוֹתוֹ וְנִיסַת" (בבב"א, ע"א, טז, א). וכל זה נגזר ב"איתערותא דלתתא" – ע"י בעלי לשון הרע, וכמש"כ ה"חפץ חיים" (בסקממא):

"ונראה פשוט שהטעם שהחמירה התורה כל כך בזה העוון - משום שמעורר בזה הרבה את המקטרג הגדול על כלל ישראל, וכדאיתא בזהוהר הקדוש פרשת פקודי

אנו עומדים בשלש פרשיות הסמוכות זו לזו: פרשת בהעלותך, שלח, קרח.
פרשת בהעלותך – מסיימת בחומרת עוון לשון הרע.

פרשת שלח – מרבה לעסוק בחומרת עוון המרגלים – ניתוק הקשר בין עם ישראל לארץ ישראל.

פרשת קרח – מרבה לעסוק בחומרת עוון המחלוקת. והנה בכל סמיכות בתורה יש טעם, וכמש"כ (תהלים קיא, ח) 'סְמוּכִים לְעַד לְעוֹלָם עֲשׂוּיִם בְּאֶמְתַּת יְיָשׁוּר', וננסה להבין למה שלש פרשיות אלו נסמכו זו לזו?

בכדי לענות על שאלה זו נתבונן על מהותו של איסור לשון הרע, עליו מדובר בפרשת בהעלותך:

הגר"א (ואלמנות מלפניו) דכ"ס א, א, ועוד. – הוֹכַח כְּמוֹשֵׁ הַגֵּר"א עֲמוּדִים ח-ו) אומר בשם הזוה"ק (בבב"א, טו, א): **שיש חמשה מיני ערב רב**, וסימנם: נג"ע ר"ע – נ"פילים ג'בורים ע'נקים ר'פאים ע'מלקים, והגרוע שבהם הם בעלי מחלוקת ולשון הרע - שהם הנקראים ע'מלקים, והם קשים כנגד כולם [א.ה. עיין ויקרא רבה ריש פרשת מצורע: "...זו שביעית שְׁקִישָׁה כְּפִגְדָּה בְּלָם, וְאֵינָה זֶה מַשְׁלֵי וְיָטוּ: וְיִשְׁלַם מִזְנֵים בֵּין אַחִים"]. וזה מעשה המרגלים שדיברו לשון הרע על הארץ. ואין בן דוד בא עד שיעברו מן העולם, ועליהם נאמר "תמחה את זכר עמלק".

ונשאלת השאלה - למה "בעלי המחלוקת" הם הכי גרועים מבין כל חמשת מיני ערב רב, עד שהם נחשבים עמלקים?

פרק א: שלשה איחודים המקבילים זה לזה
ונבא לבאר בס"ד:
ישנם שלשה איחודים המקבילים זה לזה:
האיחוד הראשון הוא – יחוד קוב"ה ושכינתו.
והוא המבואר בפסוק שאנו אומרים פעמיים בכל יום באבהה – 'שְׁמַע יְיָשׁוּר אֱלֹהֵינוּ ה' אָחַד' (דכ"ס א, ט).

האיחוד השני – איחוד בתוך עם ישראל בין זה לזה, שכל ישראל כאיש אחד בלב אחד.
כי הפסוק המקביל ל"ה' אָחַד" – הוא הפסוק 'ומי כְּעַמְךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אָחַד בְּאַרְצָא' (דכ"ס אימס א – י, ט).
וכמו שאמרו במסכת ברכות (דף א, א):

"אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: **אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם**, שנאמר: 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱ-לֹהֵינוּ ה' אָחַד'.
ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, שנאמר: 'ומי כְּעַמְךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אָחַד בְּאַרְצָא'."

ביאור הדבר: כל שני יהודים, אחד מהם בעל מעלה מיוחדת (ביחס לחבירו) - שמייצגת את מידות קוב"ה, והוא מייצג את הקב"ה שנרמז באות ג', משום שהוא ג'ומל חסדים עם השכינה (שצ"ט קד, א). הקדמת זוהר דף יג, ב. רמז'ו כדמכר עמ' י"ט; דכ"ס משל"מ עמ' ט"ז. ועוד. ועיין גליון 40.

וכנגדו שמעון מתייחד במידת הענוה – ובוה הוא מייצג את השכינה שהיא ענוה כלפי הקב"ה (הקדמת תיקוני זוהר דף ט, ב): 'עֲנֵה לְאִיִּי כְּעִנְיָא עֲלֵיָא'; זוה"ק פנחס דף ל"א, א' י"א עֲנֵה לְבָרִי".

וממילא כשראובן ושמעון מתאחדים – יש כאן דוגמא ליחוד קוב"ה ושכינתה, וזהו "איתערותא דלתתא" שמעוררת "איתערותא דלעילא" - שגם למעלה יהיה יחוד קוב"ה ושכינתה, ועל דרך זו הוא בכל עם ישראל (עיין כמ"ד וחללי ויקרא עמוד קצ"ט). ולכן המקביל של "אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם" - יחוד קוב"ה ושכינתה" – הוא "ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם" – גוי אחד בארץ".

האיחוד השלישי – איחוד בין עם ישראל לארץ ישראל.
משום שעם ישראל מייצגים את הקב"ה, וארץ ישראל היא גוף השכינה, וממילא כאשר עם ישראל מתאחדים עם השכינה – זה מעורר שקוב"ה יתאחד עם שכינתו, וכמש"כ בישעיהו (סב, ט):

"כִּי יַבְעַל בְּחֹר בְּתוּלָה יַבְעִלוּךְ בְּנֵיךָ" – שעם ישראל מתאחדים עם ארץ ישראל, ועי"ז "וּמִשׁוֹשׁ חֲתָן עַל פִּלָּה יִשִּׁישׁ עֲלֵיךָ אֱ-לֹהֵיךָ" – שקוב"ה מתאחד עם שכינתו [וכן ביאר רמ"ד וואלי (ענת דודים) – עי' סקריס, עמוד יח].

וכמו שאמרו בזהוהר (למנו כג, ט):
"בֹּא רְאֵה, מִשׁוּם שְׁכִיבָתָא יִשְׂרָאֵל עֲקִישׁוּ בְּגִלוּת - כְּכִכּוֹל [השי"ת] לֹא נִקְרָא אָחַד. וּמִמֵּי נִקְרָא אָחַד? בְּשַׁעֲרָה שְׂבִיבָא יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת - וּכְנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל [השכינה] תִּתְּנֵה לְמִקְוָמָה לְהַתְּדוּג עִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהוּא שְׁכִתּוּב (מכילת יז, ט) 'בַּיּוֹם הַהוּא יִקְרָה ה' אָחַד וְשָׁמַר אָחַד'."

זה תלוי בזה: איחוד עם ישראל וארץ ישראל - מעורר את זה שהקב"ה מתאחד עם שכינתו.

(כסל, ז) "...שֶׁשָׁפְטֵתְעוֹרָרִים אֲנָשִׁים בְּלִשׁוֹן הָרַע, אֲזַי מִתְעוֹרְרֵת הָרוּחַ הָרַע הַזֶּה הַטְּמָאָה שֶׁלְמַעֲלָה שֶׁלְנִקְרָאת סַסְכִּי"א, וְגוֹרֵם בְּאוֹתָהּ הַתְּעוֹרְרוּת שֶׁל לִשׁוֹן הָרַע מִן הַתְּעוֹרְרוּת שֶׁלְמַעֲלָה, בֵּין לְטוֹב בֵּין לְרָע."

[וכן לאידך גיסא, השכינה משיעה את "בנות ירושלים" - אלו נשמות הצדיקים הקרובים לקוב"ה, **שיספרו לו כמה גדולה אהבתה אליו** - "שְׁחֹלֶת אֶהְיֶה אֵינִי", **בכדי שהקב"ה יתפייס עם השכינה** (זה"ק ויהי רמב, א), ורואים כמה הלשון טובה", ולהיפוך "לשון הרע" - משפיעים על היחס בין קוב"ה לשכינתיה. כי השי"ת רצה שתהיה הנגהה זו במידה ידועה - "**כאדם** שדיבורים משפיעים עליו לטוב ולמוטב" (עפ"י הנ"ל, ב"ב טז, א)].

פר' שלח - עמלק מפריד בין ישראל וארצם

שלח - עוון מרגלים - שהם מפרידים בין עם ישראל שמיציגים את הקב"ה, לארץ ישראל שמיציגת את השכינה, וזה גורם לריחוק בין קוב"ה לשכינתיה, וכן"ל בזה"ק אמור (נל, ז).

וגם בזה מצינו שהוא **מעשה מובהק של עמלק**, שהרי כשהתורה מצווה על מחייתו של עמלק - היא מציינת במיוחד את רשותו, שהוא עמד בדרך לארץ ישראל - **כדי למנוע את ישראל מלהיכנס לארץ ישראל**, וכמש"כ (דברים כז, ז-ח).

"זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים, אשר קרף בדרך", ואמרו (במדבר טז, יח): "עמלק יושב... על דרך בניסותן של ישראל לארץ". ובוזה"ק ויקהל (טלפ, ז): "...עמלק נחש רע הנה ל'ישראל, שארץ להם על פרישת דרכים, שפחות (שמואל א- טו, ט) אשר שם לו בדרך בעלתו ממצרים...".

ולכן פרשת "מחיית עמלק" סמוכה לפרשת ו'הנה פי תבוא אל הארץ', וכפי המבואר בסמיכות הכתובים "תמקה את וקר עמלק" (דברים כה, יט) - ומיד אח"כ: 'והנה פי תבוא אל הארץ'. (טס טו, א) - שבמחייתו נפסקת ההפרעה הבאה מצידי לקיים בשלימות "והנה פי תבוא אל הארץ", וכמש"כ בספר חרדים (פסק נ"ט):

"וזהו טעם סמיכת פרשת עמלק וביאת ארץ ישראל בפ' כי תבא... וכי היכי דבביאה ראשונה בא עמלק, הכי נמי בקיבוץ גליות כשורצים לבא לארץ ישראל - עמלק מזדמן להם בדרך, וכאשר ענינו רואות היום תמיד ירא ה' וישפוט".

פר' קרח - עמלק מפריד בין איש לרעהו

קרח - עון המחלוקת - שהוא מפריד בין יהודי שמיציג את קוב"ה, ליהודי שמיציג את השכינה, שזה ג"כ גורם לריחוק בין קוב"ה לשכינתיה, וכן"ל עפ"י הגמרא ברכות (ו, א), ורמ"ד וואלי (ויקרא עמוד קכז).

וזה מעשה עמלק, וכמבואר באדרת אליהו (דברים א, א) הנ"ל, שבעלי מחלוקת הם הנקראים עמלקים - מתוך חמשת המינים שבערב רב.

פרק ד: סדר הפרשיות - לפי סדר השתלשלות התנאים

ובאותו ענין יש להתבונן בעוד נקודה: - ב"סדר" של הפרשיות, בתחילה בהעלותך, ואחריה שלח, ואחריה קרח. - שזה מסודר לפי סדר השתלשלות החטאים, שכל עוון המוזכר בפרשת המאחרת - משתלשל מהעוון שמוזכר בפרשת הקודמת לה: א. בתחילה: [פרשת בהעלותך] - **עוון לשה"ר** - שזה כאמור השורש של עמלק, שהוא "וְנִרְגַּל מִפְרִיד אֹלֹתָי". וזהו שמפריד בין קוב"ה ושכינתו ע"י קטרוגים ולשון הרע ביניהם, וכן"ל.

ב. וזה גורם לפרשת שלח - **עוון מרגלים** - שעל ידי שאין קב"ה חוזר לכסאו [השכינה] - עי"ו גם עם ישראל אינם חוזרים בשלימות לארץ ישראל, וכן"ל בזה"ק כי תצא (פסל, ז).

ג. וזה גורם לפרשת קרח - **עוון המחלוקת** - שעל ידי שעם ישראל אינם נמצאים בארץ ישראל - אין אחדות ביניהם, משום שכתוב (דברי הימים א - י, כא): "ומי עָמַקְךָ יִשְׂרָאֵל גֹּי"

חטא המרגלים - לשון הרע, או מאיסת הארץ?

מצינו לכאורה סתירה בשאילה מה עיקר חטא המרגלים:

מחד מצינו שעיקר חטא המרגלים הוא עוון לשון הרע, שהוציאו דיבת הארץ רעה, וכמו שאמרו בזה"ק שלח (פסל, א) ועיין עכשיו טו, א):

"**בא וראה כמה עשה אותו לשון הרע: גזר על אבותינו שלא ינסו לארץ**, ומתו אלה שאמר, ונגזר בקב"ה לדורי דורות. (כל שכן כאלו סוללים לטוב הרע על הכל), פכ"כול פ"ון שהוציאו על הארץ הקדושה, קאלו הוציאו עליו [= על השכינה, כי ארץ ישראל גוף השכינה]. פגלל זה קנא הקדוש ברוך הוא על זה, (כלומר קנא לשמו)".

ומאידך מצינו שעיקר חטא המרגלים הוא עוון מאיסת הארץ, וכמו שכתוב (תהלים קו, ז):

"וימאסו בארץ קמדה לא האמינו לדבר... (טו) וישאו ידו להם להפיל אותם במדבר; (כו) ולהפיל זרעם בגוים וקרוחם בארצות".

וביאר בספר חרדים (מלכות התלוות בלחץ פט"ו): "**כי תחילת ענינו שנקבעה לנו בכיה לדורות יען מאסנו בה**, שנאמר 'וימאסו בארץ חמדה'".

אמנם לפי מה שנתבאר בפרק ג' - בקשר בין פרשת בהעלותך [לשון הרע] לבין פרשת שלח [מרגלים] - שני הדברים אחד הם: שפנימות עוון הלשון הרע על ישראל, או על ארץ ישראל גוף השכינה - הוא לגרום **שה' ימאס בשכינתו** כביכול "כאלו שסמיתו אותו וניסת". וכן"ל צבא כמלך טו, א. ואלו מקומות. וזה מקביל לכך שעם ישראל שמיציגים את קוב"ה - מאסו בארץ ישראל גוף השכינה (וכן"ל בזה"ק אמור נל, ז). סטופל פסק א'.

אָתָּה בְּאֶרֶץ, ולומדים מזה ג' דברים:

א. "גוי אָתָּה" - שהוא עם המאוחד בינו לבין עצמו.

ב. "גוי... בְּאֶרֶץ" - שהוא עם המאוחד עם ארצו.

ג. "גוי אָתָּה - בְּאֶרֶץ" - אימתי הוא עם המאוחד בינו לבין עצמו? - כאשר הוא מאוחד עם ארצו.

וכמו שמשיך הוזה"ק אמור (נל, ז) שהבאנו לעיל, לאחר שהוא מבאר שיחוד קוב"ה ושכינתיה - מותנה באיחוד עם ישראל וארץ ישראל. הוא ממשיך ואומר:

"**בירושלים של משה? קראו ישראל אָתָּה**. מִנֵּן לָנוּ? שְׁפָתוֹב (שמואל ז, ג - ט) גוי אָתָּה בְּאֶרֶץ, וְנָא בְּאֶרֶץ הֵם גֹּי אָתָּה, עֲמָה [עם ארץ ישראל] הֵם נִקְרָאִים אָתָּה".

"**שישראל אינם נקראים 'גוי אחד' אלא על אדמתם**, וז"ש (יחזקאל לו, כז): 'וְעֲשִׂיתִי אֹתָם לְגוֹי אָתָּה בְּאֶרֶץ בְּהָרֵי יִשְׂרָאֵל' - דאינון דרגין קדישין שהיחוד הקדוש שורה בהם, מה שאין כן בדרגין מסביבין שהפירוד מתגבר בהם והוא מפריד את הלבבות" (כמ"ד וואלי יחזקאל עמוד שית - ועי"ע ב"מתיבות עולס" להמח"ל. נתיב הלכה פסק ו - ונחלת ה' גליון 13).

"גוי אָתָּה - בְּאֶרֶץ"

וצ"ב, שבכתוב רק כתוב "קְעִיר שְׁחֶבְרָה" - **שהיא עצמה** מחוברת בכל חלקיה, ועל דרך מה שדרשו חז"ל שירושלים של מעלה מחוברת עם ירושלים של מטה, אמנם לא כתוב "עיר שמחברת אחריים" ולהנ"ל, אכן זו הסיבה: **שמכיוון שירושלים** - חטיבה וחיבור אחד, וכן **נשמתה השכינה** - היא עולם האחדות, ומכיוון שעם ישראל מחוברים בשורשם לירושלים - ממילא ישראל כולם **נעשין חברים מחוברים** כאיש אחד בשורשם.

ארץ ישראל בבחינת "כף אָתָּה" - ומצרפת כל ישראל שעליה כאחד

וכן מצאנו בכתוב "כף אָתָּה עֲשֶׂהָ זָהָב מְלֶאֶה קִטְרֹת" (במדבר ז, י) - **הכתוב עשאו לכל מה שבכף - אָתָּה** [שאם היה כלי קודש מלא בגרגרי חרדל, כולם מצטרפים להיחשב כאחד, ואם נגע טמא באחד מהגרגרים - פסל את כל הגרגרים (מגילה כג, ז)].

וכתב ב"דרשות חתם סופר" (דף שלך טו, ג)

שכן הוא בארץ ישראל: "שהוא כלי קודש של ישראל - מצרף כל עם ה' להיות אחד, אבל טרם שבאו לארץ הקדושה לא צירפם כלי חול, שאין חוצה לארץ מצרפם להיות אחד".

וגם כאן רואים אותו הדבר: שהנה כתוב "**כף אָתָּה**" - **שהכף עצמה** היא אחת, כלומר, שכל ארץ ישראל בבחינת "**כף אָתָּה**", כי היא גוף השכינה - **עולם האחדות**.

ומה **שהיא עצמה חטיבה אחת** - זו הסיבה שהיא ג"כ **מחברת ומצרפת את כל עם ישראל שעליה** - להיות אחד, כי בהתחברם אליה - הם נעשים אחד בשורשם.

[ועי"ע בגליון 13 "מעניני הפרשה", ושם "מדברי רבותינו - הגאון מליבי"ם" בד"ה "ירושלים עיר שמחברת את עם ישראל"].

[ויש להוסיף: שההשפעה היא ממילא גם לאידך גיסא, מלמטה למעלה, **שהיחס של עם ישראל - משפיע על השכינה המחוברת בהם**, שכאשר ישראל מאוחדים בינם לבין עצמם - זה מעורר שכל עשרת ספירותיה של השכינה יהיו מקושרים ומאוחדים, ואז נאמר על השכינה: "כף אָתָּה (הסכנינה אחת) - עֲשֶׂהָ זָהָב (בכל עשר ספירותיה) - מְלֶאֶה קִטְרֹת (כולם מקושרים לאחד, ש"טקוורת" הוא לטוב קשק. עפ"י זו"ס יתרו ע"ב, ז).

ומאידך, **כשישראל נפרדים** - הוא צער גדול אל השכינה, שכביכול נפרד הרכבתה, וזה סוד "כמים נשפכתו והתפרדו כל עצמותי" (עפ"י כמ"ד וואלי, ספר הליקוטים, ח"ב עמ"א קכז).

בזה יתבאר מה שאמרו (יומא טו, ז): "מקדש שני מפני מה חרב? מפני שהיתה בו שנת חנם". והיינו **שהפירוד למטה בתוך ישראל - גרם פירוד ההרכבה בשכינה בינה לבין עצמה**, וממילא נתבטלה הרכבתו של בה"מ"ק הגשמי גוף השכינה, ונתחבר.

"**ירושלם הבנויה - קעיר שְׁחֶבְרָה לַה יִתְדוּ**" ובוזה יתבארו דברי הירושלמי (מגילה ז, ג, דף כלא):

"א"י יהושע בן לוי: 'ירושלם הבנויה קעיר שְׁחֶבְרָה לַה יִתְדוּ' - עיר שהיא עושה כל ישראל לחברים".

ארצנו ארץ שמימית

חמשת החושים הרגילים של בני תמותה אינם מספיקים כדי לראות את מה שראה רבינו יוסף שלמה בארץ ישראל. אהבת ארץ ישראל שיקדה בחובו השתפכה ישר מלבו הגואה ובעור באהבה לקוב"ה ואורייתא. 'ארצנו ארץ שמימית' כתב פעם, בהסתמכו על דברי רבינו עובדיה ספורנו ז"ל ונפישו לכתוב 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם'. הוא הרגיש במוחשיות את דברי חז"ל 'התורה בארץ ישראל'.

בא"י זוכים 'לראות' את השכינה

בשיחה אחת הסביר את דברי חז"ל: 'אתה מבקש לראות את השכינה בעולם הזה? עסוק בתורה בארץ ישראל, שנאמר דרשו ה' ועוזו בקשו פניו תמיד'. לכאורה: הרי שנינו באבות 'שניים שיושבים ועוסקים בתורה שכינה עמהם', משמע, עמם היא בכל מקום, ולא דוקא בארץ ישראל? אלא הביאור: השכינה שורה בעולם כולו, בכל מקום שיהודים עוסקים בתורה, אך יתרונה של ארץ ישראל שבה אף רואים את השכינה (הרב מפוניבז', להרי"א אהרן סורסקי שליט"א, ח"ג עמ' קל"ג).

פרק ב: 'הבאתי אתכם אל אדמתכם' - ואח"כ ועשיתי אשר בחוקי תלכו

זכות ארץ ישראל - מחזירה בתשובה

שגור היה על פיו: 'בפרשת ויצא התורה מלמדת אותנו שאמר ה' ליעקב: שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך, ואהיה עמך'. כלומר: בהיותך שרוי בארץ ישראל, תדבק בה' אלקיך דביקות אמת.

צא ולמד מה ההבדל בין חוץ לארץ לבין ארץ ישראל? בחו"ל כשקייב יהודי מתגלגל במדרון רוחני, הרי זו הידרדרות מרום הר אל תהום טמיעה וניכור, אין כמעט מציאות לעלות חזרה. לא כן בארצנו הקדושה: יש עליות, ויש ירידות - ושוב עליות. ובימינו, בעקבתא דמשיחא, לפני בוא יום ה' הגדול והנורא, ישלח שוב הקב"ה אלינו את אליהו הנביא להשיב לבבות, הכל ישובו למקורם, והחזון הנבואי יתגשם במילואו: 'וכל בניך למודי ה'' (הרב מפוניבז' ח"ג עמ' קס"ח).

לא ישאר אף ראש יהודי אחד בארץ בלי תפילין

ומכאן לקדושת ישראל. טבעית היא כמו קיומו של ישראל. קדושת הארץ מציאות היא כמו הארץ בעצמה... כל ישראל קדושים הם, יש 'קדשים שנפסלו', קדשים שיצאו מחוץ למחיצתם, אולם קדשים הם, כך הדין בישראל.

ובימי אימים אלה אנו פונים בקריאת אחים: ישראל עם קדושים, כן, כולם קדושים, גם אחינו בעין חרוד ובגבעת ברנר קדושים, כי סוף סוף ישובו למקור מחצבתם - זרע קודש. תפקידנו להכין ראשי מתיתבות עבור עין חרוד וחברותיה, אנו מצווים להכין מלאי של תפילין עבור יהודים אלה, ומובטחני, כי לא ישאר אף ראש יהודי אחד בארץ בלי תפילין" (נ"ת יעקב גליון 120 - 121).

אינני מתיימש מאף אחד מישראל

ביום י"ד בחשוון תש"ה, הופיע רבינו יוסף שלמה מעל בימת הועידה הארצית של פועלי אגו"י, שהתכנסה בפתח תקוה, וקרא את קריאתו הגדולה לפועלים בא"י: "עמדו נא רגע, פועלי ארץ ישראל, עמדו וחשבו את הדרך אשר תלכו בה".

מדברי רבותינו

מרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצוק"ל - הרב מפוניבז'

הלא הפועל הנהו הכח המעמיד בישוב; הוא נושא על שכמו 90 אחוזים מעבודת ההגשמה, בכפר ובעיר, בחקלאות ובתעשייה, בכל מפעל היצירה והבנין הארצישראלי - זוהי אחריות כבדה בשעת הרת-עולם זו... משקל כביר ישנו היום לישוב אחרי חורבן הגולה. מתלבטים איזה משטר לקבוע בציון, ואיזו דרך יבור לו הישוב, שעל ידה ישמש דוגמא ומופת לרבים. התשובה היא: הדרך המהפכנית, דרך התורה! חוקי התורה נותנים ג"כ פתרון למשטר כלכלי יעיל ומשמשים תריס נגד הניצולז"ו..."

ואל מי אנו קוראים: קריאתנו מופנית אפילו לאנשי "שער הגולן" שגרשו מקרבם את ספר התורה, למען לא יראוה ילדיהם ולא ילמדו מתוכה... אחרי הועידה האחרונה של אגו"י שאל אותי אחד מגדולי התורה בישוב: 'הרב דפוניבז', היש לך כבר הרבה תלמידים מעין חרוד?' בודאי גם כעת ימצא מי שילגלג על שאני פונה לפועלי א"י, שישמרו ויקיימו מצות שמיטה, אולם זוהי האמת, אינני מתיימש מאף אחד מישראל, בסופו של דבר יתגשמו ויתקיימו הדברים האלה (הרב מפוניבז' ח"ג, עמוד קמ"ח).

בטוח אני שעתידיים כולם לחזור בתשובה שלמה

ויהי בכנס חירום ארצי של רבני א"י, שהתקיים בתל אביב ב' בשבט תש"ח, קם הרב והציע בפומבי להכניס בתרמילו של כל מתגייס לצבא העברי החדש ... זוג תפילין וציצית. 'בטוח אני שהוא ישתמש בהם' הכריז בוודאות 'אם לא היום - מחר'. 'בטוח אני שעתידיים כולם לחזור בתשובה שלמה' (הרב מפוניבז', ח"ג עמוד קנ"ג).

פרק ג: והבאתי אתכם אל אדמתכם - לא למענכם כי אם למען שמי

בזמן של שיא הירידה - הישועה מתגלגלת גם ע"י חייבים

בחורף תש"ז, אחרי מלחמת סיני וחסדים באתגליה, כשהישוב בא"י ניצל מסכנה גדולה, השמיע הרב זצ"ל לתלמידיו את השקפתו הבהירה על מאורעות התקופה. הוא ציטט את המקראות מספר מלכים ב' (פקד יד) המספרים על התשועה הגדולה שעשה ה' לישראל בימי המלך ירבעם בן יואש, והסביר, שהמצב הרוחני של האומה היה אז בשפל נורא. על המלך הזה נאמר שעה הרע בעיני ה' ולא סר מכל חטאות ירבעם בן נבט. הדור הזה תמו זכויותיו מכבר (ראה שנת נה, א) ולא היה ראוי לעשות עמו שום חסד. אעפ"כ דוקא בימיו נהפך עליהם הגלגל מרעה לטובה, וירבעם הוא שהשיב את גבול ישראל מיד אויביהם. למה? כי ראה ה' את עני ישראל מורה [מִי־מֵרָח] מאד, ואפס עצור ואפס עזוב, ואין עוזר לישראל, ולא דיבר ה' למחות את שם ישראל מתחת השמים, ויושיעם [לִבְנֵי] ביד ירבעם בן יואש. וכמרו, כביכול, רחמי הקב"ה על ישראל הנתון בשפל המצב, קרוב להימחות מתחת השמים, ומאחר שלא דיבר למחותם - עמד והושיעם. הפסוקים האלה מלמדים אותנו - אמר - כי הישועה עלולה לצמוח דוקא בזמן של שיא הירידה, כאשר אפס עצור ועזוב; ובשעה כזאת, מרוב רחמנות וחמלה, לא רק ההשגחה מצילה אותנו מאבדון, אלא גם 'השיב את גבול ישראל...'; דהיינו שההנהגה מתהפכת מקצה אל קצה ואנו זוכים בנצורות; ובשעה כזאת של חסד, התשועה מתגלגלת ובאה אפילו על ידי חייבים, כדוגמת ירבעם בן יואש... (מפי תלמידו הגאון רבי כ"ז לרבעקן שליט"א. הרב מפוניבז', ח"ג עמוד ק"ג - ק"ג א).

היה שגור על פיו, שעצם הענין שסיבבה ההשגחה העליונה לגלגל הקמת מדינה ע"י החפשים, הוא בודאי מפלאות תמים דעים. במדרש תלפיות (אות י"ד) מובא - ציין פעם בנו רבי אברהם - שכל מעשה תמר ויהודה נסתבב ככה בדרכים מקולקלות, כדי לעררב השטן לבל יעכב המשכת אורו של משיח שיצא והשתלשל מביניהם. אף ענין זה שנתגלגלה הקמת המדינה על ידיהם, יתכן שקשור בצורך לעררב השטן, לבל יעכב בקיטרוגיו את התהליך שיתכנן קורא הדורות מראש... כשרואה השטן מדינה נכנית בידי אנשים 'משלו' - אינו מעלה בדעתו שזו התחלת התקומותה של מדינה כהלכה, בה תהיה לה' המלוכה, ואינו מפרע...'

וכאשר סיפרו לפניו, שאחד מאישי התקופה התבטא - זמן קצר אחרי ההכרזה על כינון המדינה - שסופה ליבטל, נתכרכמו פניו, וישאל כהאי לישנא: 'אחרי שכ"כ הרבה דם יהודי נשפך?!' (מפי תלמידו הגאון רבי פנחס שרייבר ז"ל. הרב מפוניבז', ח"ג עמוד ק"ג - ועיין בתחלת ה' גליון 20 'מדברי רבותינו' בה"ק מקלויזנבורג זצוק"ל, כ"ד 'יומסקטג משתיקין ארוח')

ביום העצמאות הראשון, שנת תש"ט, דיבר קצרות בפני התלמידים בשיבת פוניבז' אודות המדינה החדשה. 'זוהי מלוכה עברית' אמר, 'אבל המושלים בה מתנהגים כמו המלך אחאב בתקופת הנביאים. נלחמים בקדשי ישראל, מעבירים את ילדי העולים החדשים על הדת, מחוקקים פה חוקי אָנָן. אי לזאת עלינו להתנהג כדניאל וחבריו בשעתנו וכך נאמר אליהם: 'במסים ובארנוניות את מלך עלינו, אבל לדבר הזה שאתה אומר לנו [להשתחוות לצלם] את וחד כלב שווין עלינו כחדא' (מפי תלמידו הגאון רבי יעקב אלכשטיין זצוק"ל. הרב מפוניבז', ח"ג עמוד קנ"ג-70. וראה עוד שם ח"ג עמ' קנ"ט-ט) זענין הממשלה החילונית וההתמודדות עמה - בטקע המתחיל 'דביו הכריז בפומבי את דעתו, כי קום תקום פה מלוכה של יהודים, אשר תקיימם ותחזיק מעמד עד ביאת המשיח... זו תהיה חמסנת הממשלה החילונית, נאמר כעין מלכות של אחאב, אבל היא תהיה... עלינו להיעדר בהתאם לעובדה זו...'. עיי"ש שאלהיך דעמודים הבאים).

1 ראה גליון 19 מה שהבאנו מדברי החתם סופר (דרשות ח"ב שכד, ב) ש"קרקע ארץ ישראל קדושה עצומה יותר משמים של חו"ל."

2 יחזקאל (לו, כב) "לכן אמר לבית ישראל פה אמר ה"א לא למענכם אני עשה בית ישראל פי אם לשם קדשי (כג) וקדשתי את שמי תדוד... (כד) ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם מפל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם: (כה) ונקרתי עליכם מים טהורים וטהרתם מפל טמאיתכם וגמל לגולליכם אטרה אתכם... (כו) ואת רוחי איתן בקרבכם ונשיתני את אשר בחסתי תלכו ומשפטי תשמרו ונעשיתם."

וכן מבואר עוד שם י"א, יז): לכן אמר פה אמר ה' אלוקים וקבצתי אתכם מן העמים ואספתי אתכם מן הארצות אשר נפצותם בהם ונתתי לכם את אדמת ישראל וגו'.

ורק אחר כך: (יט) ונתתי להם לב אחר ורוח חדשה איתן בקרבכם וטהרתם לב האגון מבשרם ונתתי להם לב בשר: (כ) למען בחקתי ילכו ואת משפטי ישמרו ונשאו אתם והיו לי לעם ונאני אהיה להם לא-להים:

ועוד שם (כ, לט): "וואתם בית ישראל פה אמר ה"א איש גולוי לכו עבדו ונאחר אם אינכם שמעיים אל ואת שם קדשי לא תחלו עוד במתנותיכם ובגולויכם: ומבואר שאינם שומעים בקול ה' בהיותם בגלות, אמנם אומר ה', שלאחר שיחזרו לארץ ישראל - הם יעבדו את ה'."

וכמו שממשיך הכתוב: (מ) כי בהר קדשי בהר מרום ישראל נאם ה' אלוקים שם יעבדני כל בית ישראל פה פה פה, שם ארצם ושם ארדוש את תרומתיכם ואת ראשית משאותיכם בכל קדשיכם:

וכן מבואר בנביא (ירמיהו כד, ה) "פה אמר ה' א-להי ישראל פתאנים הטבות האלה פן אפיר את גלות יהודה אשר שלחתי מן המקום הזה ארץ פדשים לטובה: (ו) ושמתי יעני עליהם לטובה והשבתים על הארץ הזאת ובגיתים ולא אהרס ונשעיתים ולא אהיוש: ורק אחר כך: (ז) ונתתי להם לב לדעת אתי כי אני יהוה והיו לי לעם ונאני אהיה להם לאלהים פי ישבו אלי בכל לבם: ועוד שם (לב, לו): הניני מקבצם מפל הארצות אשר הדחיתים שם פאפי ובחמתי ויקבצף גדול והשבתים אל המקום הזה והשבתים לבטח: ורק אחר כך: (לח) והיו לי לעם ונאני אהיה להם לאלהים: (לט) ונתתי להם לב אחר ודרך אחר ליראה אותי כל הגוים לטוב להם ולבניהם אחריהם: (מ) וקרתי להם ברית עולם אשר לא אשוב מאחריהם להיטיבי אותם ואת יראתי איתן בכלבם לבתי סור מעלי."